

Το Πρόγραμμα LIFE και ο Αγροτικός Τομέας

Αθήνα

01/06/18

Γιώργος Πρωτόπαπας

Διευθυντής Πράσινου Ταμείου

Εθνικό Σημείο Επαφής LIFE/Περιβάλλον

Συντονιστής Έργου GR LTF

Πρόγραμμα LIFE

- ✓ Αποτελεί το **χρηματοδοτικό εργαλείο της ΕΕ** για το **περιβάλλον** και την **κλιματική αλλαγή**
- ✓ Συνεισφέρει στην **εφαρμογή, ανανέωση & ανάπτυξη** της ευρωπαϊκής περιβαλλοντικής & κλιματικής πολιτικής και νομοθεσίας μέσω της **συγχρηματοδότησης έργων**

LIFE 2014-2020 – Στόχοι

- Συνεισφορά στην **οικονομία με αποδοτικότητα των πόρων, φιλική προς το κλίμα και χαμηλών εκπομπών άνθρακα** -προστασία και βελτίωση του **περιβάλλοντος** - διατήρηση και βελτίωση της βιοποικιλότητας, των οικοσυστημάτων και ειδικότερα του δικτύου **Natura 2000**
- Βελτίωση της ανάπτυξης, της εφαρμογής και της επιβολής της **περιβαλλοντικής και κλιματικής πολιτικής και νομοθεσίας της Ένωσης**
- **Ενσωμάτωση** των περιβαλλοντικών και κλιματικών στόχων σε άλλες πολιτικές της Ένωσης
- Βελτίωση της περιβαλλοντικής και κλιματικής **διακυβέρνησης**
- Εφαρμογή του **7^{ου} Περιβαλλοντικού Προγράμματος Δράσης**

Δομή προγράμματος LIFE

✓ 3.456,7 εκατ. € [2014-2020]

✓ 2 υποπρογράμματα

✓ **Περιβάλλον** (75%)

55% Φύση/Βιοποικιλότητα (2014-2017)

60,5% Φύση/Βιοποικιλότητα (2018-2020)

✓ **Δράση για το Κλίμα** (25%)

Περιβάλλον

Περιβάλλον &
Αποδοτικότητα
Πόρων

Φύση &
Βιοποικιλότητα

Πληροφόρηση &
Διακυβέρνηση

Δράση για το Κλίμα

Μετριασμός
Κλιματικής Αλλαγής

Προσαρμογή στην
Κλιματική Αλλαγή

Πληροφόρηση &
Διακυβέρνηση

Γενικά Χαρακτηριστικά

- ❑ Δεν επικεντρώνεται στην έρευνα (\neq H2020)
- ❑ Δεν δικαιολογεί μεγάλες υποδομές (\neq διαρθρωτικά ταμεία)
- ❑ Μέγιστη συμμετοχή της Ε.Ε. για την περίοδο 2018-2020 - **55% των συνολικών επιλέξιμων δαπανών**
 - ❑ Εξαίρεση: έργα Φύσης **60%** - και σε έργα Φύσης που αφορούν οικοτόπους ή είδη προτεραιότητας **75%** (με την προϋπόθεση το 50% του προϋπολογισμού τους να αφορά δράσεις διατήρησης)
- ❑ Έμφαση σε:
 - ❖ Δυνατότητα **αναπαραγωγής/μεταφοράς**
 - ❖ Μακροπρόθεσμη **βιωσιμότητα**
 - ❖ Προστιθέμενη **αξία** των αποτελεσμάτων για την Ε.Ε.

Παραδοσιακά έργα LIFE

- ❑ Επιλέξιμοι φορείς: Δημόσιο, ΜΚΟ, Επιχειρήσεις, Ερευνητικά κέντρα
- ❑ Μέσος αριθμός φορέων/έργο: 4-5 δικαιούχοι (όλοι συνεισφέρουν οικονομικά)
- ❑ Δράσεις και φορείς **εκτός ΕΕ** υπό προϋποθέσεις
- ❑ Μέσος προϋπολογισμός: **1,5 - 2,5 εκατ. €**
- ❑ Γενικοί & ειδικοί στόχοι LIFE & **θεματικές προτεραιότητες**
- ❑ **Κατηγορίες** - πιλοτικά, επίδειξης, βέλτιστων πρακτικών, πληροφόρησης

Το Πρόγραμμα LIFE στην Ελλάδα (1992-2016)

Υποπρόγραμμα	Αριθμός έργων	Ποσοστό έργων	Συνολικός προϋπολογισμός	Συνεισφορά ΕΕ
ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΚΑΙ ΑΠΟΔΟΤΙΚΟΤΗΤΑ ΠΟΡΩΝ	138	57,5%	178.441.284	82.154.773
ΦΥΣΗ/ ΒΙΟΠΟΙΚΙΛΟΤΗΤΑ	70	29,2%	99.686.869	67.167.268
ΔΡΑΣΗ ΓΙΑ ΤΟ ΚΛΙΜΑ	20	8,3%	36.531.072	18.676.236
ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗ	10	4,2%	10.305.351	5.608.388
ΟΙΚΟΔΟΜΗΣΗ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ	1	0,4%	1.304.708	953.600
ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΑ ΕΡΓΑ (IP)	1	0,4%	17.000.000	10.200.000
ΣΥΝΟΛΟ	240	100%	343.269.285	184.760.265

Πηγή: [Βάση Έργων LIFE-Ευρωπαϊκή Επιτροπή](#), επεξεργασία από Ελληνική LIFE Task Force

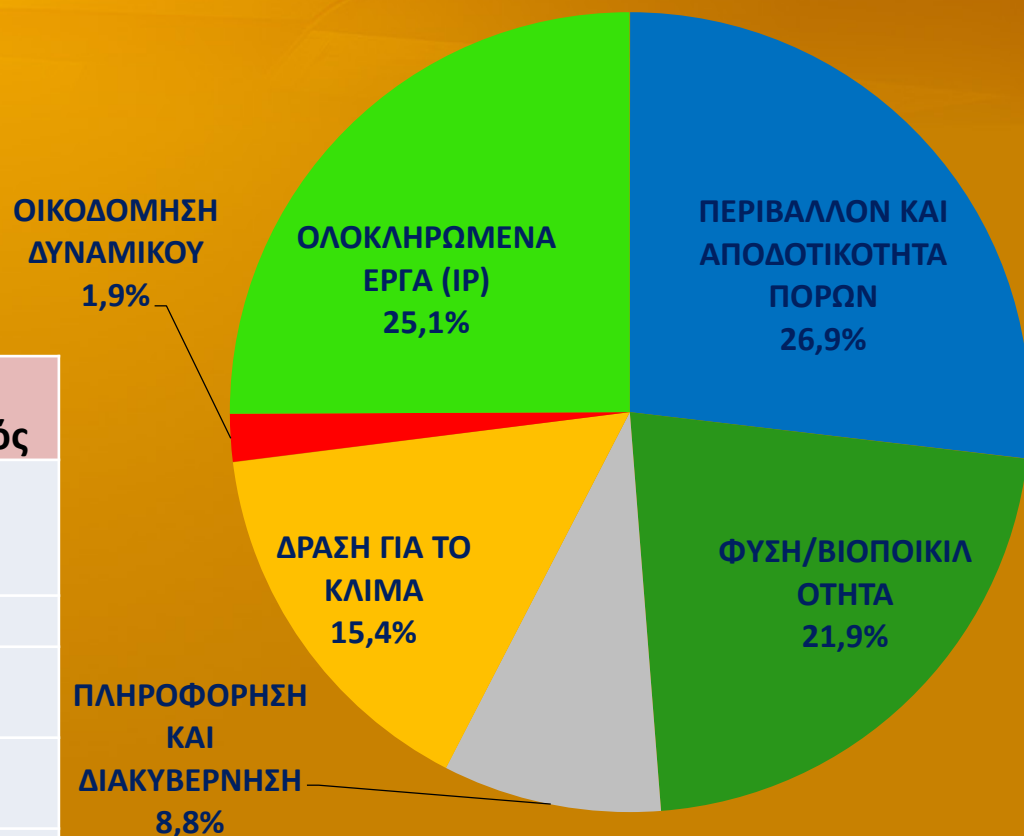

Έργα σε εξέλιξη:

Σήμερα υπάρχουν **29 έργα** με Έλληνα φορέα ως συντονιστή που είναι σε εξέλιξη συνολικού προϋπολογισμού **67,7 εκατ. €**, εκ των οποίων τα **39,7 εκατ. €** αποτελούν συνεισφορά της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

Υπο-Πρόγραμμα	Αριθμός έργων	Συνολικός προϋπολογισμός
ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΚΑΙ ΑΠΟΔΟΤΙΚΟΤΗΤΑ ΠΟΡΩΝ	9	18.204.918
ΦΥΣΗ/ΒΙΟΠΟΙΚΙΛΟΤΗΤΑ	8	14.841.740
ΔΡΑΣΗ ΓΙΑ ΤΟ ΚΛΙΜΑ	5	10.447.464
ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗ	5	5.999.502
ΟΙΚΟΔΟΜΗΣΗ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ	1	1.304.708
ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΑ ΕΡΓΑ	1	17.000.000
ΣΥΝΟΛΟ	29	67.798.332

% ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΥ ΣΕ ΕΡΓΑ ΣΕ ΕΞΕΛΙΞΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Προσωρινά αποτελέσματα πρόσκλησης LIFE 2017

12 προτάσεις με Έλληνα συντονιστή και **8** προτάσεις με συντονιστή από άλλη χώρα και Έλληνα εταίρο έχουν περάσει στο στάδιο της αναθεώρησης (revision phase) και αναμένεται να χρηματοδοτηθούν

Υπο-Πρόγραμμα	Αριθμός έργων με Έλληνα συντονιστή	Αριθμός έργων με Έλληνα εταίρο
ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΚΑΙ ΑΠΟΔΟΤΙΚΟΤΗΤΑ ΠΟΡΩΝ	5	4
ΦΥΣΗ/ΒΙΟΠΟΙΚΙΛΟΤΗΤΑ	3	2
ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗ	–	2
ΔΡΑΣΗ ΓΙΑ ΤΟ ΚΛΙΜΑ	4	-
ΣΥΝΟΛΟ	12	8

Πρόγραμμα LIFE και αγροτικός τομέας στην Ελλάδα

Στην Ελλάδα έχουν χρηματοδοτηθεί πάνω από 25 έργα που σχετίζονται με τον αγροτικό τομέα και την αλιεία(*)

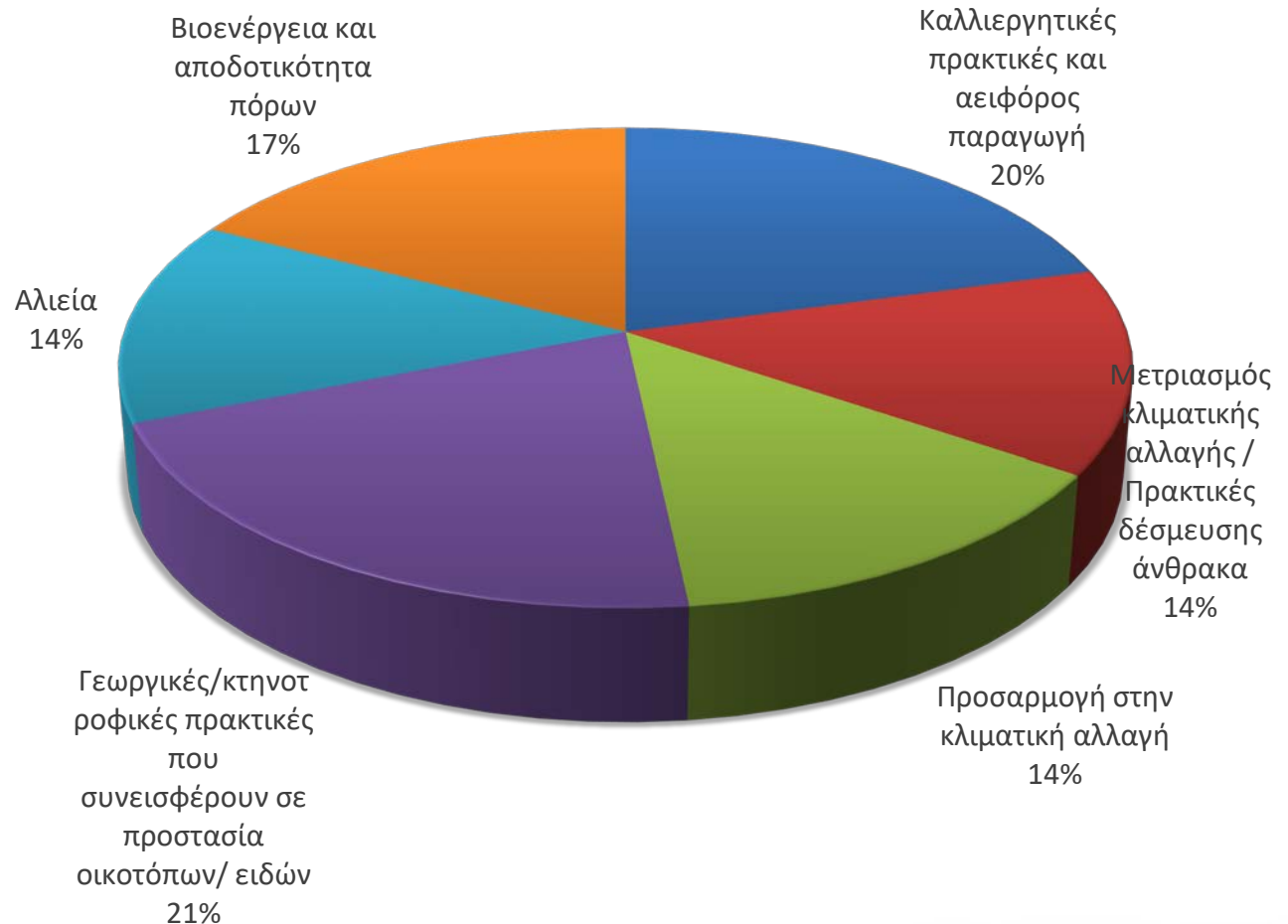

*Τα στοιχεία αφορούν έργα από το 2002 και μετά.

*Στη 'Δράση για το Κλίμα' συμπεριλαμβάνονται κι ορισμένα έργα περιβάλλοντος LIFE+

Πηγή: [Βάση Έργων LIFE-Ευρωπαϊκή Επιτροπή](#), επεξεργασία από Ελληνική LIFE Task Force

Θεματολογία έργων LIFE αγροτικού τομέα

*Τα στοιχεία αφορούν έργα από το 2002 και μετά.
Πηγή: LIFE projects database Επεξεργασία: GR LTF

2^ο Πολυετές Πρόγραμμα Εργασίας 2018-2020

- 1.657, 063 εκ. €
 - Διατήρηση της φύσης και προστασία του περιβάλλοντος
1.243, 817 εκ. €
 - Δράση για το κλίμα 413, 245 εκ. €
- Μειωμένος αριθμός θεμάτων
- Προσέγγιση 2 σταδίων για τα Παραδοσιακά έργα του υποπρογράμματος Περιβάλλον

Θεματολογία έργων για αγροτικό τομέα: Περιβάλλον & Αποδοτικότητα Πόρων

☐ Ύδατα, πλημμύρες και ξηρασία

- ☐ 3. Ολοκληρωμένη διαχείριση των θρεπτικών ουσιών και των οργανικών ρύπων ανθρώπινης και/ή γεωργικής προέλευσης με άμεση εξάλειψη της ρύπανσης.

☐ Νομοθεσία για την ποιότητα του αέρα και οδηγία για τον καθορισμό των εθνικών ανωτάτων ορίων εκπομπών (ΕΑΟΕ)

- ☐ 4. Μείωση των εκπομπών αμμωνίας, μεθανίου και σωματιδίων από τη γεωργία για τη στήριξη της εφαρμογής του αναβαθμισμένου κώδικα ορθής πρακτικής της Οικονομικής Επιτροπής των Ηνωμένων Εθνών για την Ευρώπη (ΟΕΕ/ΗΕ) με στόχο τη μείωση των εκπομπών από τη γεωργία.

Θεματολογία έργων για αγροτικό τομέα: Περιβάλλον & Αποδοτικότητα Πόρων

❑ Χημικές ουσίες

- ❑ 1. Μείωση των επιπτώσεων στο περιβάλλον ή στην ανθρώπινη υγεία που οφείλονται σε βιοκτόνα και/ή **φυτοφάρμακα μέσω ενός ή περισσότερων από τα ακόλουθα:**
 - ✓ ασφαλέστερη ή βιωσιμότερη χρήση,
 - ✓ ελαχιστοποίηση της έκθεσης σε τοξικές χημικές ουσίες που περιέχονται σε προϊόντα ή στο περιβάλλον, και/ή
 - ✓ αντικατάσταση με ασφαλέστερες ουσίες ή με μη χημικές λύσεις.

❑ Απόβλητα και αποδοτικότητα πόρων

- ❑ 1. Εφαρμογή νέων επιχειρηματικών μοντέλων και/ή μοντέλων κατανάλωσης και/ή προσεγγίσεων για τη στήριξη της **αποδοτικότητας των πόρων** στους **βιομηχανικούς τομείς προτεραιότητας** που έχουν οριστεί στον χάρτη πορείας για μια αποδοτική, από πλευράς πόρων Ευρώπη (μείωση της χρήσης πόρων, ήτοι της χρήσης **υλικών, ενέργειας και/ή υδάτων**, ανάλογα με τα κυριότερα αποτελέσματα)

Θεματολογία έργων για αγροτικό τομέα: Φύση και Βιοποικιλότητα

- ❑ Εφαρμογή της θαλάσσιας συνιστώσας των οδηγιών για τους οικοτόπους και τα πτηνά - αντιμετώπιση συγκρούσεων μεταξύ της διατήρησης του θαλάσσιου περιβάλλοντος και των αλιέων ή άλλων «χρηστών των θαλάσσιων υδάτων»
- ❑ Βελτίωση κατάστασης διατήρησης ειδών/οικοτόπων κοινοτικού ενδιαφέροντος ή απειλούμενων – αγροτικά / θαλάσσια οικοσυστήματα
- ❑ Πράσινες υποδομές / βελτίωση συνδεσιμότητας προστατευόμενων περιοχών – αγροτικό τοπίο/θαλάσσιος χώρος
- ❑ Εργαλεία που στοχεύουν στην ενσωμάτωση της βιοποικιλότητας στις οικονομικές και επιχειρηματικές αποφάσεις – αγροτικό τοπίο/θαλάσσιος χώρος
- ❑ Χωροκατακτητικά ξενικά είδη - αγροτικά / θαλάσσια οικοσυστήματα

Θεματολογία έργων για αγροτικό τομέα: Περιβαλλοντική Διακυβέρνηση και Πληροφόρηση

Εκστρατείες πληροφόρησης, επικοινωνίας και ευαισθητοποίησης

- Ευαισθητοποίηση του σχετικού στοχευόμενου κοινού σχετικά με τα περιβαλλοντικά προβλήματα και τις πολιτικές, τα εργαλεία και/ή τη νομοθεσία της ΕΕ στον τομέα του περιβάλλοντος
 - **Πράσινη ανάπτυξη:**— μετάβαση στην κυκλική οικονομία, ειδικότερα εφαρμογή βιώσιμων επιχειρηματικών μοντέλων, βιώσιμη παραγωγή, βιώσιμα προϊόντα και υπηρεσίες

Θεματολογία έργων για αγροτικό τομέα: Μετριασμός ΚΑ

□ Τομείς πολιτικής

- 1. Μείωση των εκπομπών θερμοκηπικών αερίων που δεν καλύπτονται από Σύστημα Εμπορίας Δικαιωμάτων Εκπομπών
- 2. Ανάπτυξη και εφαρμογή της λογιστικής καταγραφής των αερίων θερμοκηπίου και του μετριασμού της κλιματικής αλλαγής στον τομέα των χρήσεων γης (ΧΓ)
- 3. Ανάπτυξη πρακτικών διαχείρισης της γης που έχουν αντίκτυπο στις εκπομπές και τις απορροφήσεις των εκπομπών

□ Τομείς εργασιών 2018

- Μείωση εκπομπών μεθανίου από κτηνοτροφία
- Μείωση εκπομπών υποξειδίου του αζώτου από τη χρήση λιπασμάτων
- Μείωση εκπομπών/βελτίωση απορροφήσεων διοξειδίου του άνθρακα από ΧΓΑΧΓ
- Ανάπτυξη & προώθηση κλιματικά έξυπνων δραστηριοτήτων δασοκομίας
- Αποτελεσματική μετατροπή της στερεής βιομάζας σε μακροπρόθεσμη αποθήκη άνθρακα και πηγές ανανεώσιμης ενέργειας

Θεματολογία έργων για αγροτικό τομέα: Προσαρμογή στην ΚΑ

- ❑ Τομέας πολιτικής:
 - ❑ Ανθεκτικότητα των τομέων της γεωργίας, της δασοκομίας και του τουρισμού, μεταξύ άλλων και σε νησιωτικές και ορεινές περιοχές
- ❑ Δεν υπάρχει τομέας εργασιών για το 2018 που να αναφέρεται στον αγροτικό τομέα συγκεκριμένα.
- ❑ Πιο σχετικά συναφής τομέας εργασιών 2018
 - ❑ Προσαρμογή της διαχείρισης των δασών για τη μείωση του κινδύνου των πυρκαγιών

Θεματολογία έργων για αγροτικό τομέα: Κλιματική διακυβέρνηση και Πληροφόρηση

□ Τομείς πολιτικής:

- 2. Ενθάρρυνση της αλλαγής συμπεριφοράς, ενσωμάτωση των δράσεων για μείωση των εκπομπών και ενεργειακή απόδοση σε διάφορους τομείς

Τομέας εργασιών 2018: Προώθηση δράσεων για το κλίμα σε κοινότητες όπου οι προοπτικές μετριασμού της κλιματικής αλλαγής στις ΧΓ είναι ιδιαίτερα σημαντικές – Αναπαραγωγή σε επόμενο στάδιο στο πλαίσιο της Κοινής Γεωργικής Πολιτικής

- 5. Παρακολούθηση, εκτίμηση και εκ των υστέρων αξιολόγηση της πολιτικής για το κλίμα

Τομέας εργασιών 2018: Χρήση γεωχωρικών δεδομένων για προσδιορισμό/παρακολούθηση ΧΓΑΧΓ, παρακολούθηση κι εκτίμηση αποθεμάτων και ροών άνθρακα στα δάση, υγροτόπους, γεωργικές γαίες, παρακολούθηση κι επικοινωνία απωλειών/υποβαθμίσεων αποθηκών άνθρακα

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΠΡΟΘΕΣΜΙΩΝ ΥΠΟΒΟΛΗΣ
ΥΠΟΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

12 ΙΟΥΝΙΟΥ 2018 (ENV) 14 ΙΟΥΝΙΟΥ 2018 (NAT/BIO, GIE)	<u>ΥΠΟΒΟΛΗ</u> CONCEPT NOTE (μέχρι 10 σελ. στα αγγλικά)
ΙΟΥΝΙΟΣ-ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2018	ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ CONCEPT NOTE
ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ 2018	ΠΡΟΣΚΛΗΣΗ ΓΙΑ ΟΛΟΚΛΗΡΗ ΠΡΟΤΑΣΗ
ΤΕΛΟΣ ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 2019	<u>ΥΠΟΒΟΛΗ</u> ΟΛΟΚΛΗΡΗΣ ΠΡΟΤΑΣΗΣ
ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ-ΙΟΥΝΙΟΣ 2019	ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ & ΑΝΑΘΕΩΡΗΣΗ ΠΡΟΤΑΣΗΣ
ΙΟΥΛΙΟΣ-ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2019	ΥΠΟΓΡΑΦΗ ΤΩΝ ΕΠΙΜΕΡΩΝ ΣΥΜΦΩΝΙΩΝ ΕΠΙΧΟΡΗΓΗΣΗΣ (GRANT AGREEMENT)
1 ΙΟΥΛΙΟΥ 2019	ΣΥΝΤΟΜΟΤΕΡΗ ΠΙΘΑΝΗ ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ ΕΝΑΡΞΗΣ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΠΡΟΘΕΣΜΙΩΝ ΥΠΟΒΟΛΗΣ
ΥΠΟΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΡΑΣΗ ΓΙΑ ΤΟ ΚΛΙΜΑ

12 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 2018

ΥΠΟΒΟΛΗ ΟΛΟΚΛΗΡΗΣ ΠΡΟΤΑΣΗΣ

ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ-ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ
2018

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΠΡΟΤΑΣΗΣ

ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ 2019

ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ

ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ-ΑΠΡΙΛΙΟΣ 2019

ΑΝΑΘΕΩΡΗΣΗ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ ΠΟΥ
ΠΡΟΤΕΙΝΟΝΤΑΙ ΓΙΑ ΕΠΙΧΟΡΗΓΗΣΗ

ΑΠΡΙΛΙΟΣ-ΜΑΙΟΣ 2019

ΥΠΟΓΡΑΦΗ ΤΩΝ ΕΠΙΜΕΡΩΝ ΣΥΜΦΩΝΙΩΝ
ΕΠΙΧΟΡΗΓΗΣΗΣ (GRANT AGREEMENT)

15 ΙΟΥΝΙΟΥ 2019

ΣΥΝΤΟΜΟΤΕΡΗ ΠΙΘΑΝΗ ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ
ΕΝΑΡΞΗΣ

Ρόλος GR LTF

- Ενημέρωση δυνητικών δικαιούχων
 - Υποστήριξη στην προετοιμασία προτάσεων
 - Παροχή τεχνικής βοήθειας και συμβουλευτικής στους υποψήφιους δικαιούχους
 - Προώθηση ανταλλαγής εμπειριών/καλών πρακτικών και χρήση αποτελεσμάτων έργων LIFE
 - Ενίσχυση Εθνικών Σημείων Επαφής Προγράμματος LIFE
- **Αποτελεσματικότερη συμμετοχή της Ελλάδας σε έργα LIFE**

Ημερίδα 'LIFE και Αγροτικός τομέας'

1^η Ιουνίου 2018

- ❑ Αποτελεί μία προσπάθεια για την προώθηση και περαιτέρω αξιοποίηση των αποτελεσμάτων ώριμων/ολοκληρωμένων έργων LIFE
- ❑ Συμμετοχή εκπροσώπων χρηματοδοτικών προγράμματα που παρουσιάζουν συνάφεια/συνέργεια με το LIFE πχ. ΠΑΑ, ΕΣΠΑ, Πρόγραμμα Αλιείας, Η2020, Interreg
- ❑ Παρουσίαση αποτελεσμάτων σχετικών έργων LIFE σε ενότητες, συζήτηση για πιθανή αξιοποίηση, εξαγωγή συμπερασμάτων
- ❑ Ενημέρωση ενδιαφερόμενων μερών (διευθύνσεις αρμόδιων υπουργείων, αγροτικοί φορείς, συναφείς ερευνητικοί οργανισμοί-ΜΚΟ, κλπ.)

Ευχαριστώ για την προσοχή σας!

Greek LIFE Task Force

Site: www.lifetaskforce.gr

Υποστήριξη: support.lifetaskforce.gr

E-mail: life@prasinotameio.gr

Τηλ: 210 5241903

Βίλα Καζούλη, Λ. Κηφισίας 241
14561, Κηφισιά

